

בס"ד, ח' שבט התשפ"ו

מנחות ט"ו – טומאה חלקית בקרבן ציבור, ויחס פיגול בין הזבח לנספחים אליו

שאלות:

1. עם ישראל טמא, האם יוסי שהוא טהור, חייב לעשות את קרבן הפסח בטהרה?

טומאה חלקית בשתי הלחם ולחם הפנים

המשנה בדף אתמול הביאה מחלוקת בעניין שתי הלחם ולחם הפנים שנטמא חלקית, **רבי יהודה** אמר: שניהם יצאו לבית השריפה, כי אין קרבן ציבור חלוק. **וחכמים** אמרו: שהטהור ייאכל.

רב פפא הסביר את המחלוקת במשנה: בשאלה האם הציץ מרצה על אכילות של הכהנים שלדעת **רבי יהודה** הציץ לא מרצה עליהן. ולדעת **חכמים** כן, ואפשר לאכול את החלה הטהורה.

והגמרא מביאה שלוש קושיות על ההסבר של **רב פפא**, ולכן מסבירה בסוף את דעת **רבי יהודה** באופן שונה.

- **רב הונא בריה דרב נתן הקשה**: הרי בעולין על המזבח, למשל בבזיכין שמוקטרים, כולם מסכימים שהציץ מרצה עליהם. ובכל זאת **רבי יהודה** חולק כשנטמא בזך אחד ואומר שאין בעיה שאחד יגע בשני ויטמא אותו, כי קרבן ציבור לא חלוק. ומאחר ובמקרה הזה הציץ מרצה ואפשר להקטיר את הבזך הטהור בטהרה, למה **רבי יהודה** חולק?
  - **רב אשי הקשה** שאלה דומה מקרבן פסח, גם שם **רבי יהודה** חולק ואומר שאפילו אם שבת אחד נטמא שלשיטתו זה נקרא קהל, אז כל עם ישראל יכולים לעשות פסח בטומאה למרות ששאר השבטים יכולים לעשות בטהרה, ומה זה קשור לציץ שלא מרצה על האכילות, מדובר על טומאה של שבטים, השבטים לא תלויים בכלל בציץ?
  - **רבינא הקשה**: אם הטעם הוא שהציץ לא מרצה על אכילות, המשנה הייתה צריכה לנסח: "לפי שאין הציץ מרצה על אכילות" ולא: "לפי שאין קרבן ציבור חלוק".
  - לכן למסקנה נדחה ההסבר של **רב פפא**: **ורבי יוחנן** הסביר: ש"תלמוד ערוך הוא בפיו של **רבי יהודה**" (ככה קיבל מרביתו) שאין קרבן ציבור חלוק וכל הקרבן מקבל את אותו הדין.
2. שי שחט קרבן תודה, על מנת לאכול את הלחם בעוד שבוע, הקרבן פיגול?

יחס פיגול בין לחם זבח

המשנה דנה ביחס של פיגול בין קרבן עיקרי ללחם:

- התודה מפגלת את הלחם, והלחם לא מפגל את התודה (ומי שאוכל אותה לא חייב כרת).
  - לדוגמה: אם שחט תודה לאכול ממנה למחר (חוץ לזמנו) – היא והלחם מפוגל. אם שחט לאכול מן הלחם למחר – הלחם מפוגל והתודה לא מפוגלת.
- דוגמה נוספת: כבשי עצרת ושתי הלחם: הכבשים מפגל. הלחם לא מפגל את הכבשים.

- הגמרא מנסה בהתחלה לומר שהסיבה היא בגלל שהלחמים של התודה נקראו תודה, כמו שלמד **רב כהנא** מהניסוח של התורה: "וְהִקְרִיב עַל זֶבַח הַתּוֹדָה חֶלֶט". במקום והקריב חלות על זבח... אבל הגמרא דוחה את הטעם הזה כי הוא לא תופס בעניין של הכבשים ושתי הלחם.
  - מסקנת הגמרא היא: שהלחם גלל (בגלל = נספח) תודה ואין תודה גלל דלחם. וכן לחם (של כבשי עצרת) גלל דכבשים ואין כבשים גלל דלחם.
  - הראיה היא: ששחיטת הזבח מקדשת את הלחם, וכן שחיטת הכבשים מקדשת את שתי הלחם, ולא להפך.
  - והגמרא מסבירה למה צריך ללמד את הדין הזה גם בתודה וגם בשתי הלחם: כי בשתי הלחם הקשר חזק יותר, כי מניפים אותם תנופה ביחד. ולכן אם היה משמיע את הדין רק בתודה, היינו חושבים שבשתי הלחם (בגלל שהקשר חזק יותר) גם הלחם מפגל את הכבשים. ואם היה משמיע רק בכבשים, היינו חושבים שבתודה (בגלל שהקשר חלש יותר) אפילו הזבח לא מפגל את הלחם.
3. נחום שחט כבש של שתי הלחם על מנת לאכול את חברו בעוד שבוע, מי זה החבר שלו?

צירוף מחשבת הפיגול בקרבן ובלחמו

- רבי אלעזר** שאל את **רב**: אם שחט את התודה על מנת לאכול כזית מצורף ממנה ומהלחם שלה למחר (חצי זית תודה וחצי זית לחם), האם התודה מצטרפת לפגל את הלחם?
- רבי אלעזר** הבהיר: שהשאלה היא רק לגבי הלחם, כי אם מחשבה על זית שלם שכולו מלחם לא מפגלת את התודה (וזו מחשבה יותר חמורה שלא זקוקה לציורף), קל וחומר שמחשבה של צירוף חצאי זיתים לא תפגל את התודה.
- **רב** השיב: שהלחם מפוגל והתודה לא מתפגלת.
  - הגמרא מקשה: למה הלחם מפוגל? ומה התודה (שהיא המפגל החזק, שמחשבה על חצי זית ממנה מצליחה לסייע לפגל את הלחם) לא מתפגלת במחשבה הזו, קל וחומר שהלחם, שחצי הזית שלו בא לפגל גם את התודה ולא הצליח לפגל, לא אמור להתפגל?
  - הגמרא מתרצת: שלא אומרים קל וחומר כזה. וראיה מכלאי הכרם, מברייתא שמביאה מעשה באדם אחד שזרע זרעים בכרם של חברו, וחכמים אסרו את הזרעים והתירו את הגפנים. לכאורה אפשר להגיד קל וחומר דומה: מה האוסר (הגפן, שהיא הצד החזק שאוסר) לא נאסרה בעצמה, קל וחומר הזרעים (שהם הצד החלש שלא הצליחו לאסור את הגפן) שלא ייאסרו?
  - הגמרא מתרצת: הזרעים בכלאי הכרם (חוץ מקנבוס ולוף שיש להם שורש) הם איסור דרבנן, ולכן חכמים קנסו רק את מי שעשה את האיסור (הזורע) ולא את הגפן. אבל לולא שזה איסור דרבנן, היינו אומרים קל וחומר. ובדין פיגול, שהוא דין תורה, אפשר לומר את הקל וחומר.

גרסה על כבשי עצרת:

- הגמרא מביאה גרסה זהה של הדיון הזה גם על כבשי עצרת ושתי הלחם. והגמרא אומרת: שמי שגורס את הדיון על תודה, קל וחומר שיגרוס את התשובה של **רב** ששני חצאי הזיתים

של הלחם ושל הכבשים מצטרפים, כי הצימוד בין שתי הלחם לכבשים חזק יותר (מונפים ביחד), אבל הפוך לא.

גרסה של **רבי אבא זוטי**:

○ **רבי אבא זוטי** גרס את השאלה בגרסה שונה: השוחט את הכבש על מנת לאכול כזית מחבירו למחר, האם "חבירו" משמעו הכבש השני (ואז אין פיגול, כי אין מתיר מפגל מתיר), או ש"חבירו" משמעו הלחם (ואז יש פיגול)?

○ **רב השיב**: שיש ראייה מהמשנה שאומרת: "לאכול ממנו למחר – הוא פיגול וחבירו כשר". מכאן משמע ש"חבירו" הוא הכבש השני. אבל הגמרא דוחה את הראיה: כי אולי במשנה שם מדובר שהוא אמר בפירוש "חבירו כבש", אבל אם אמר סתם – אולי הכוונה ללחם.

4. אשם המצורע של אלי התפגל, את לוג השמן הוא הביא שבוע אחר כך, השמן גם פיגול?

יחס פיגול בין הזבח לנסכים

רבי מאיר אומר במשנה, שהזבח מפגל את הנסכים משעה שקדשו בכלי כלומר, מי ששותה מהם חייב כרת בגלל פיגול, אבל הנסכים לא מפגלים את הזבח. לדוגמה: מי ששוחט את הזבח על מנת לאכול אותו למחר הוא מפגל אותו, והנסכים גם מתפגלים, אבל לא להפך (אם שחט כדי להקריב הנסכים למחר).

הגמרא מביאה ברייתא ובה שיח בין **רבי מאיר לחכמים**:

○ **רבי מאיר** אומר: נסכי בהמה חייבים עליהן משום פיגול, כי דם הזבח מתיר אותם לקרב (למזבח) – כי כל דבר שיש לו מתירין הוא יכול להתפגל.

▪ **אמרו לו**: הרי אדם יכול להביא את הנסכים של הזבח אפילו עשרה ימים ויותר אחרי שהוא הביא את הזבח, כלומר הם לא קשורים לזבח הזה.

▪ **רבי מאיר** ענה: שכוונתו רק לנסכים שבאים עם הזבח (לא כאלה שבאים אחר כך).

▪ **אמרו לו**: גם אלה שבאים עם הזבח אפשר לשנות אותם ולהקריב אותם עבור זבח אחר, ולכן הם נפרדים מהזבח.

▪ **רבא מסביר שרבי מאיר** סובר ששחיטת הזבח מקבעת את הנסכים, ואי אפשר לשנות אותם לזבח אחר (כמו לחמי תודה שנקבעים בשחיטת התודה).

והגמרא מביאה מחלוקת ממש דומה בין **רבי מאיר לחכמים** לגבי לוג שמן של מצורע. **רבי מאיר** סובר שלוג שמן של מצורע חייבים עליו משום פיגול, כי דם האשם מתירו לבהונות, ואי אפשר לשנות אותו לאשם אחר וגם כאן **חכמים** חולקים.